

KONGREGÁCIA PRE BOŽÍ KULT
A DISCIPLÍNU SVIATOSTÍ

OBEŽNÍK
RITUÁLNE VYJADRENIE DARU POKOJA V OMŠI

1. „Pokoje vám zanechávam, svoj pokoj vám dávam,“¹ sú slová, ktorými Ježiš pred svojím umučením prisľúbil učeníkom zhromaždeným vo večeradle dar pokoja, aby v nich tak prehlbil radostnú istotu o svojej trvalej prítomnosti. Po svojom zmŕtvychvstaní Pán naplnia svoj prisľub, prichádza medzi nich na mieste, kde sa nachádzali kvôli strachu pred Židmi a hovorí: „Pokoje vám!“² Pokoj ako ovocie vykúpenia, ktoré Kristus priniesol svetu svojou smrťou a zmŕtvychvstaním, je darom, ktorý Zmŕtvychvstalý aj dnes ponúka svojej Cirkvi, ktorá sa zhromažďuje na slávenie Eucharistie, aby o ňom svedčila v živote po všetky dni.

2. V rímskej liturgickej tradícii je znak pokoja umiestnený pred prijímaním s osobitným teologickým významom. Svoj referenčný bod nachádza v eucharistickej kontemplácii veľkonočného tajomstva – odlišne ako to robia iné liturgické rodiny, ktoré sa inšpirujú úryvkom Matúšovho evanjelia (porov. Mt 5, 23) – predstavuje sa ako „veľkonočný bozk“ zmŕtvychvstalého Krista prítomného na oltári.³ Obrady, ktoré sú prípravou na prijímanie, vytvárajú dobre členený celok, v ktorom má každý prvok svoju vlastnú hodnotu a prispieva ku globálnemu vnímaniu obrady, ktorý smeruje k sviatostnej účasti na slávenom tajomstve. Znak pokoja má teda svoje miesto medzi modlitbou „Otče náš“ – ku ktorej sa pripája prostredníctvom embolizmu, ktorý je prípravou na znak pokoja – a lámaním chleba – počas ktorého sa vzýva Baránok Boží, aby nám daroval svoj pokoj. Týmto gestom, ktoré „má naznačovať pokoj, spoločenstvo a lásku“,⁴ Cirkev „vyprosuje pokoj a jednotu pre seba a pre celú ľudskú rodinu a veriaci si prejavujú cirkevné spoločenstvo a vzájomnú lásku prv, ako prijímú Sviatosť“,⁵ čiže telo Krista Pána.

¹ Jn 14,27

² Porov. Jn 20, 19-23

³ Porov. MISSALE ROMANUM *ex decreto SS. Concilii Tridentini restitutum summorum pontificum cura recognitum*, Editio typica, 1962, *Ritus servandus*, X, 3.

⁴ KONGREGÁCIA PRE BOŽÍ KULT A DISCIPLÍNU SVIATOSTÍ, Inštrukcia *Redemptionis Sacramentum*, 25. marca 2004, č. 71: *AAS* 96 (2004) 571.

⁵ MISSALE ROMANUM, i, editio typica tertia, diei 20 aprilis 2000, Typis Vaticanis, reimpressio emendata 2008, Všeobecné smernice Rímskeho misála, č. 82. Porov. BENEDIKT XVI., Posynodálna apoštolská exhortácia *Sacramentum caritatis*, 22. februára 2007, č. 49: *AAS* 99 (2007) 143.

3. V posynodálnej apoštolskej exhortácii *Sacramentum caritatis* pápež Benedikt XVI. zveril tejto kongregácii úlohu uvažovať o problematike súvisiacej so znakom pokoja,⁶ aby bol zachovaný posvätný zmysel eucharistického slávenia a zmysel tajomstva v momente sviatostného prijímania: „Eucharistia je svojou povahou sviatosť pokoja. Tento rozmer eucharistického tajomstva nachádza v liturgickom slávení osobitné vyjadrenie v obrade pokoja. Nepochybne ide o veľmi hodnotné gesto (porov. Jn 14, 27). V našich časoch, tak naplnených strašnými konfliktmi, nadobúda toto gesto aj z pohľadu všeobecnej citlivosti osobitný význam, nakoľko Cirkev čoraz viac pripomína ako svoju vlastnú úlohu vzývať Pána za dar pokoja a jednoty pre seba samu a pre celú ľudskú rodinu. ... Z tohto všetkého môžeme pochopiť intenzitu, s akou sa často obrad pokoja prežíva počas liturgického slávenia. Čo sa týka tejto témy, počas zasadania Synody biskupov bola však aj vyjadrená potreba usmerniť toto gesto, ktoré môže nabráť neprimerané prejavy a spôsobiť určitý zmätok v zhromaždení práve pred prijímaním. Je dobré pripomenúť, že z veľkej hodnoty tohto gesta nič neuberá, ak sa koná striedom pre uchovanie klímy, primeranej sláveniu, napríklad vymeniť si znak pokoja len s tými, čo stoja najbližšie.“⁷

4. Pápež Benedikt XVI., okrem objasnenia pravého zmyslu obradu a znaku pokoja, zdôrazňuje jeho veľkú hodnotu, keďže kresťania ním prispievajú k prekonaniu hlbokých a znepokojujúcich úzkostí ľudí dnešných čias. Tým pápež obnovil svoje pozvanie k starostlivosti o tento obrad, aby sa toto liturgické gesto konalo v duchu zbožnosti a striedmosti.

5. Dikastérium, podľa nariadenia pápeža Benedikta XVI., sa už v máji 2008 obrátilo na konferencie biskupov s prosbou o vyjadrenie mienky, či sa má zachovať odovzdanie znaku pokoja pred prijímaním, kde sa nachádza teraz, alebo sa má presunúť na iné miesto s cieľom zlepšiť pochopenie a priebeh tohto gesta. Po dôkladnej úvahe sa považovalo za vhodné ponechať v rímskej liturgii obrad pokoja na svojom tradičnom mieste a nezavádzať v Rímskom misáli štrukturálne zmeny. Nižšie ponúkame niektoré praktické usmernenia na lepšie vyjadrenie obsahu odovzdania znaku pokoja a na upravenie jeho prehnaných vyjadrení, ktoré budia zmätok v liturgickom zhromaždení práve pred prijímaním.

6. Táto téma je dôležitá. Ak veriaci nerozumejú a rituálnymi gestami nepotvrdia, že správne chápu význam obradu pokoja, oslabí sa kresťanský koncept pokoja a ovplyvní to ich plodnú účasť na Eucharistii. Preto popri prechádzajúcich úvahách, ktoré môžu tvoriť jadro primeranej

⁶ Porov. BENEDIKT XVI., Posynodálna apoštolská exhortácia *Sacramentum caritatis*, 22. februára 2007, č. 49, poznámka č. 150: *AAS* 99 (2007) 143.

⁷ BENEDIKT XVI., Posynodálna apoštolská exhortácia *Sacramentum caritatis*, 22. februára 2007, č. 49: *AAS* 99(2007) 143.

katechézy v tejto veci, ku ktorej budú poskytnuté orientačné body, predkladajú sa konferenciám biskupov na zváženie niektoré praktické návrhy:

a) Nech je definitívne jasné, že obrad pokoja má už svoj hlboký význam modlitby a obety za pokoj v kontexte Eucharistie. Správne vykonané odovzdanie znaku pokoja medzi účastníkmi omše obohacuje význam a dodáva výrečnosť samotnému obradu. Preto je úplne legitímne zdôrazniť, že nejde o „mechanické“ pozvanie na odovzdanie si znaku pokoja. Ak sa predpokladá, že by sa nevykonal primerane z dôvodu konkrétnych okolností alebo sa považuje za pedagogicky rozumné nevykonať ho v istých okolnostiach, možno ho vynechať a niekedy musí byť vynechaný. Pripomíname, že rubrika misála hovorí: „Potom diakon alebo kňaz **prípadne dodá**: Dajte si znak pokoja“.⁸

b) Na základe vyššie uvedených úvah možno odporúčať, aby napr. pri príležitosti vydania prekladu tretieho typického vydania Rímskeho misála v príslušnej krajine, alebo pri nových vydaniach misála v budúcnosti, konferencie biskupov zvážili, či to nie je okamih na zmenu spôsobu odovzdávania si znaku pokoja ustanoveného pred tým. Napríklad na tých miestach, kde sa zvolili familiárne a profánne gestá pozdravu, by tieto, po skúsenosti týchto rokov, mohli byť nahradené inými, viac špecifickými, gestami.

c) V každom prípade bude potrebné, aby sa v okamihu odovzdania znaku pokoja definitívne upustilo od niektorých nesprávnych zvykov, ako sú:

- zavedenie „spevu za pokoj“, ktorý nejestvuje v rímskom obrade⁹
- opúšťanie svojich miest veriacimi, aby si odovzdali znak pokoja
- vzdialenie sa kňaza od oltára, aby odovzdal znak pokoja niektorým veriacim
- pri niektorých príležitostiach, ako je slávnosť Veľkej noci alebo Vianoc, prípadne pri vysluhovaní sviatosti krstu, prvého svätého prijímania, birmovania, manželstva, posvätných rádov, rehoľných sľubov či pohrebu, využitie znaku pokoja ako príležitosť na gratulácie, blahoželania alebo kondolencie medzi prítomnými.¹⁰

d) Všetky konferencie biskupov zároveň pozývame, aby pripravili liturgické katechézy o význame obradu pokoja v rímskej liturgii a o jeho správnom konaní pri slávení svätej

⁸ RÍMSKY MISÁL, *Omšový poriadok*, č. 128.

⁹ V rímskom obrade sa tradične nepredpokladá spev za pokoj, nakoľko je vyhradený veľmi krátky čas na odovzdanie znaku pokoja tým, ktorí sú najbližšie. Spev za pokoj však naznačuje omnoho väčší časový úsek pre odovzdanie znaku pokoja.

¹⁰ Porov. Všeobecné smernice Rímskeho misála, č. 82: „Je vhodné, aby každý naznačil znak pokoja triezvo iba najbližšie stojacim.“; č. 154: „Kňaz môže dať znak pokoja posluhujúcim, ale pritom vždy zostáva v presbytériu, aby sa nenarúšalo slávenie. Nech koná podobne, keď z rozumnej príčiny chce dať znak pokoja niekoľkým veriacim.“; KONGREGÁCIA PRE BOŽÍ KULT A DISCIPLÍNU SVIATOSTÍ, Inštrukcia *Redemptionis Sacramentum*, 25. marca 2004, č. 72: *AAS* 96 (2004) 572.

omše. V tejto súvislosti Kongregácia pre Boží kult a disciplínu sviatostí prikladá k tomuto obežníku niektoré odporúčania.

7. Intímny vzťah medzi *lex orandi* a *lex credendi* sa musí premietnuť aj do *lex vivendi*. Dosiachnutie vážneho úsilia katolíkov pri budovaní spravodlivejšieho a pokojnejšieho sveta sa dnes spája s hlbším porozumením kresťanského významu pokoja, čo vo veľkej miere závisí od vážnosti, s ktorou naše partikulárne cirkvi prijímajú a vyprosujú dar pokoja a vyjadrujú ho v liturgickom slávení. Naliehame a vyzývame na vykonanie účinných krokov v tejto otázke, lebo od toho závisí kvalita našej eucharistickej účasti a naše začlenenie medzi tých, čo budujú pokoj, ako to vyjadrujú blahoslavenstvá.¹¹

8. Na záver týchto úvah preto vyzývame biskupov, a pod ich vedením kňazov, aby uvažovali o duchovnom rozmere obradu pokoja pri slávení svätej omše a prehlbovali ho, či už vo vlastnej liturgickej a duchovnej formácii alebo vo vhodných katechézach pre veriacich. Kristus je náš pokoj,¹² ten božský pokoj, ktorý ohlasovali proroci a anjeli a ktorý on priniesol svetu svojim veľkonočným tajomstvom. Tento pokoj vzkrieseného Pána sa vyprosuje, ohlasuje a odovzdáva v slávení aj prostredníctvom ľudského gesta povýšeného do priestoru posvätna.

Svätý Otec František dňa 7. júna 2014 schválil a potvrdil obsah tohto obežníka, ktorý pripravila Kongregácia pre Boží kult a disciplínu sviatostí a nariadil jeho zverejnenie.

Dané v sídle Kongregácie pre Boží kult a disciplínu sviatostí, 8. júna 2014, v deň slávnosti Zoslania Ducha Svätého.

Antonio Card. CAÑIZARES LLOVERA
prefekt

✠ Atrhur ROCHE
arcibiskup sekretár

¹¹ Porov. Mt 5,9nn.

¹² Porov. Ef 2,14